

VISPĀRĒJĀS IZGLĪTĪBAS FINANSŠĀNAS REFORMA LIETUVĀ

NO «SKOLĒNA GROZA» UZ «KLASES GROZU»

2020-12-10

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

**Kāpēc bija
nepieciešams
mainīt
finansēšanas
modeļi?**

«Skolēna groza» problēmas

- Nevienlīdzība izglītības finansēšanā pilsētās un laukos, skolām ar lielāku vai mazāku skolēnu skaitu radīja **nevienlīdzīgu** cilvēkresursu un materiālo resursu **nodrošinājumu**, kas savukārt radīja apstākļus atšķirīgai izglītības kvalitātei un nevienlīdzību skolēnu sasniegumos
- Studentu skaita izmaiņas izraisīja **neadekvātas izmaiņas finansējumā**, kas nenodrošināja optimālu izglītības procesu (klašu komplektu skaits mainījās lēnāk nekā skolēnu skaits)
- Konkurence par skolēnu grozu **izvirzīja priekšplānā lielākas un spēcīgākas skolas**, taču **nepalīdzēja mazākām un vājākām skolām** uzlabot savu sniegumu (gluži pretēji, tās "sodīja" ar mazāku finansējumu), kas vēl vairāk palielināja plaisu starp skolām
- Līdzekļu aprēķins un **sadale** starp dažādām izglītības vajadzībām skolēnu grozā **nebija efektīva** (līdzekļi skolas administrācijai, atbalsta funkcijai tika sarēķināti kopā un izteikti %% no līdzekļiem mācību programmu īstenošanai; katrai no šīm vajadzībām piešķirtā naudas summa nebija nodalāma)
- Finansēšanas sistēmai **trūka pārskatāmības**, un vairāk nekā 25% skolu izmantoja dažādus izņēmumus (to izņēmumu pamatā bija kritēriji, kas nav saistīti ar izglītības procesa organizēšanu, piemēram, skolas atrašanās vieta: pilsētas nomalē, pierobežā, vienīgā šāda skola attiecīgajā apgabalā)
- Skolas koncentrējās uz skolēnu **skaitu**, nevis uz izglītības kvalitāti

Kāpēc «klases grozs» ir labāks variants?

- «Klases grozs» rada apstākļus, kas **mazina izglītības sasniegumu nevienlīdzību** un ļauj nodrošināt finanšu **resursus**, kas nepieciešami mācību programmas īstenošanai («skolēnu grozs» radīja lielākas atšķirības skolas finansējumā un lielāku nevienlīdzību)
- «Klases grozs» garantē **stabilāku** izglītības vajadzību **finansēšanu**, ja mainās skolēnu skaits («skolēna grozs» izraisīja neadekvātas finansējuma svārstības)
- «Klases grozs» noved pie **optimālas resursu izmantošanas**: optimāls klašu komplektu skaits un optimāls klašu izmērs («skolēna grozs» motivēja uz pārāk lielām klasēm)

Lai izmainītu finansēšanas modeli vajadzēja nedaudz laika

- **«Skolēnu groza» modelis** Lietuvā pastāvēja kopš 2001. gada. Tas tika ļoti kritizēts, taču daudzkārtīgi mēģinājumi to uzlabot nedeva nozīmīgus rezultātus
- **2014. gadā tika piedāvāta «klases groza» ideja** un izstrādāts konsekvents un visaptverošs finansēšanas modelis atbilstoši klases komplektu skaitam
- **2015. gada beigās** Lietuvas valdība apstiprināja **Eksperimentālo izglītības finansēšanas modeli**, kas kopš 2016. gada tika piemērots piecās pašvaldībās
- **Eksperiments** ilga divus gadus (2016-2017). Iegūtie rezultāti tika analizēti un modelis uzlabots
- Lietuvas Valdība **2018. gada jūlijā** apstiprināja **jaunu izglītības finansēšanas modeli**, un kopš 2018. gada 1. septembra «klases groza» finansēšanas modelis tiek piemērots visās skolās visā valstī (2018. gada 11. jūlijā ar Lietuvas Valdības rīkojumu Nr.679 tika apstiprināti «Izglītības finansējuma aprēķināšanas, sadales un izlietojuma noteikumi»)
- Finansējuma reformas īstenošana noritēja salīdzinoši viegli, jo tika piešķirti **papildu līdzekļi**, lai mazinātu finansējuma zaudējumu negatīvo ietekmi dažās skolās (+ 2,6% no subsīdijas jeb 16 milj. eiro gadā)
- Finansējuma reforma tika **apvienota ar skolotāju atalgojuma reformu** (samaksa par darba laiku tika aizstāta ar samaksu par amatu), kas papildu izmaksāja 95 milj. eiro

Eksperimenti un rezultāti

Izglītības izmaksas

Skolēnu groza modelis

Pedagoģiskie psihologa pakalpojumi
Eksaminācija
Interesešu izglītība

Pašvaldība
6%

Mācību programmu ieviešanas izmaksas
*Implementation of Curriculum Costs
(ICC)*

Skola
94%

Skolu administrācija
Atbalsta funkcija
(14% no ICC)

Mācību grāmatas u.c. līdzekļi
Strādājošo kvalifikācija
IKT

Pārdomām (groza vēsture)

SB size	1056	870,74	Eur	SB indicators											
School		Number of students		1 - 4 grade			5 - 8 grade			9 - 10 grade			11 - 12 grade		
		class size	max	24 (+2)			30 (+2)								
		school size	min	ASC	CNS	ICC	ASC	CNS	ICC	ASC	CNS	ICC	ASC	CNS	ICC
PRIMARY	RURAL	up to 40	N/A	10	1,9177	16698	ASC - average of students in the class (pcs) CNS - conditional number of students (factor) ICC - implementation of curriculum costs (Eur)								
		41-50		12	1,5644	16346									
		51-80		15	1,2435	16241									
		from 81		20	0,9963	17350									
	URBAN			22	0,9963	19085									
LOWER SECONDARY PROGYMNASIJUM	RURAL	up to 80		10	1,8264	15903	10	2,2644	19717	10	2,7438	23891	+35% SEN		
		81-120		12	1,5644	16346	12	1,9095	19952	12	2,4028	25106			
		121-200		15	1,2435	16241	15	1,5276	19952	15	1,9222	25106			
		201-300		15	1,2435	16241	15	1,5276	19952	18	1,6018	25105			
		from 301		20	0,9792	17053	22	1,2685	24300	22	1,4206	27213			
	URBAN		22	0,9461	18124	25	1,2064	26261	25	1,4077	30643				
SECONDARY, GYMNASIJUM	RURAL	up to 300	15	1,2435	16241	15	1,5276	19952	18	1,6018	25105	18	1,6661	26113	
		301-500	20	0,9792	17053	22	1,2685	24300	22	1,4206	27213	22	1,4735	28227	
		from 501				25	1,2064	26261	25	1,4077	30643	25	1,4345	31227	
	URBAN		22	0,9461	18124	25	1,1274	24542	25	1,4077	30643	25	1,4345	31227	
Average per class vs implementation of curriculum costs (Eur)		10, 12	s	16323			22167			N/A					
		15, 18, 20	m	16632			22529			26113					
		22, 25	l	18444			26889			30227					

Pieņēmumi

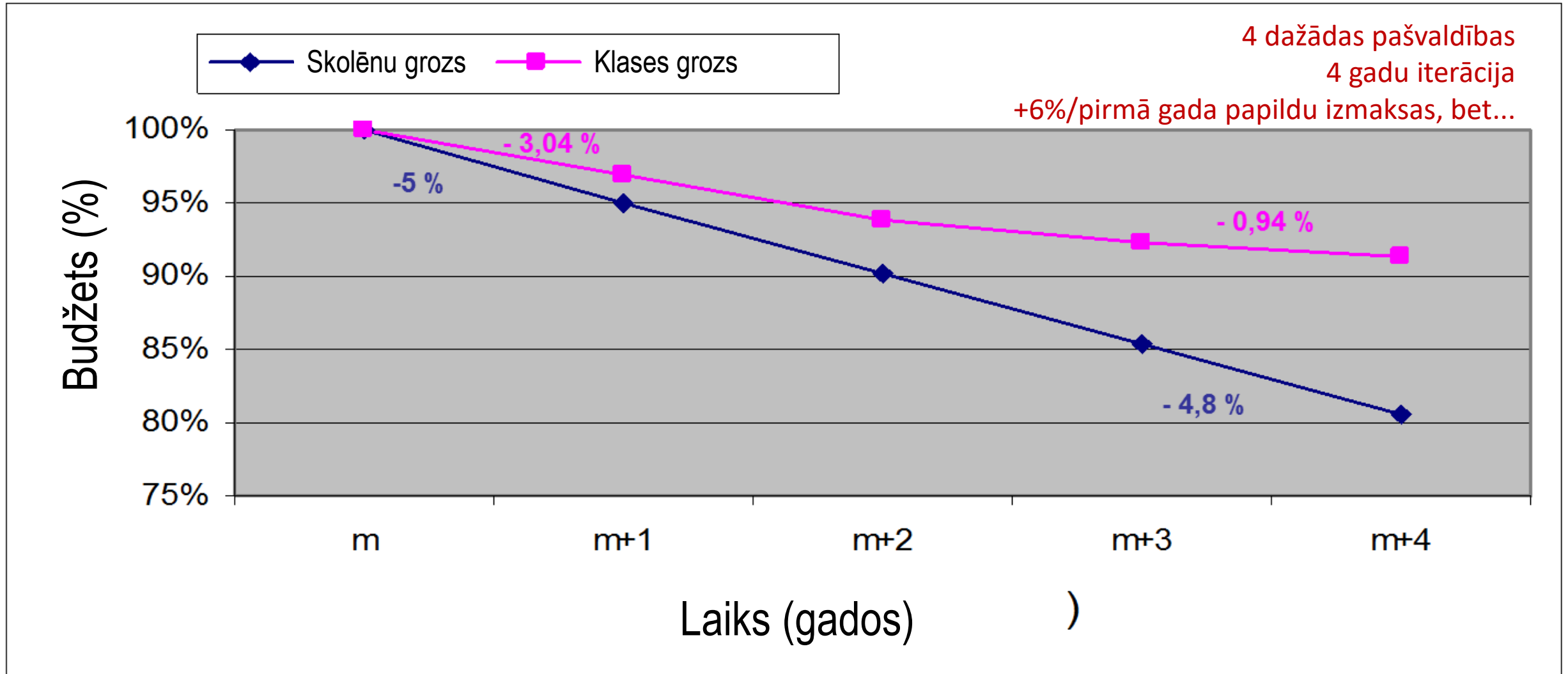
R size	13,78	410,07	Eur	CB indicators												
Program (curriculum)			PRIMARY				LOWER SECONDARY				SECONDARY					
			1 grade	2 grade	3 grade	4 grade	5 grade	6 grade	7 grade	8 grade	9 grade	10 grade	11 grade	12 grade		
Flow of students		min	9										15			
		max	24				30									
Size of class set	[9: 11)	ASC	10	34,94	38,84	41,44	40,14	47,53	50,19	51,47	52,16	61,03	61,34	+ extra 1 for SEN + extra 2 for SEN		
		ICC		14328	15927	16993	16460	19491	20582	21107	21389	25027	25154			
	[12; 20)	ASC	16	36,32	41,63	44,29	42,96	51,88	56,03	56,94	57,69	67,17	67,88			
		ICC		14894	17071	18162	17617	21275	22976	23350	23657	27545	27836			
	[21; ...)	ASC	25	36,64	42,03	44,72	43,38	56,16	61,65	62,28	62,41	72,77	73,31			
		ICC		15025	17235	18339	17789	23030	25281	25539	25593	29841	30063			
	[15; ...)	ASC	22	ASC - average scope of curriculum (hrs)											77,82	77,82
		ICC		ICC - implementation of curriculum costs (Eur)											31912	31912
Average per class vs implementation of curriculum costs (Eur)		[9: 11)	s	15927				22125								
		[12; 20)	m	16936				24440								
		[21; ...)	l	17097				26558								
		[15; ...)												31912		
Class (group)			1 - 10 kl.				11 - 12 kl.									
Factual number of students in class set			1 - 4 students				5 - 8 students				1 - 8 students		9 - 14 students			
Conditional number of class set			0,33				0,5				0,33		0,5			

Nav pakāpju: skolas izmērs, lauki/pilsēta, +35%

Riska aspekti: (+2 formulā), ICC apmēram tās pašas, vēl nevienam nav par šo stresa...

Prognozes

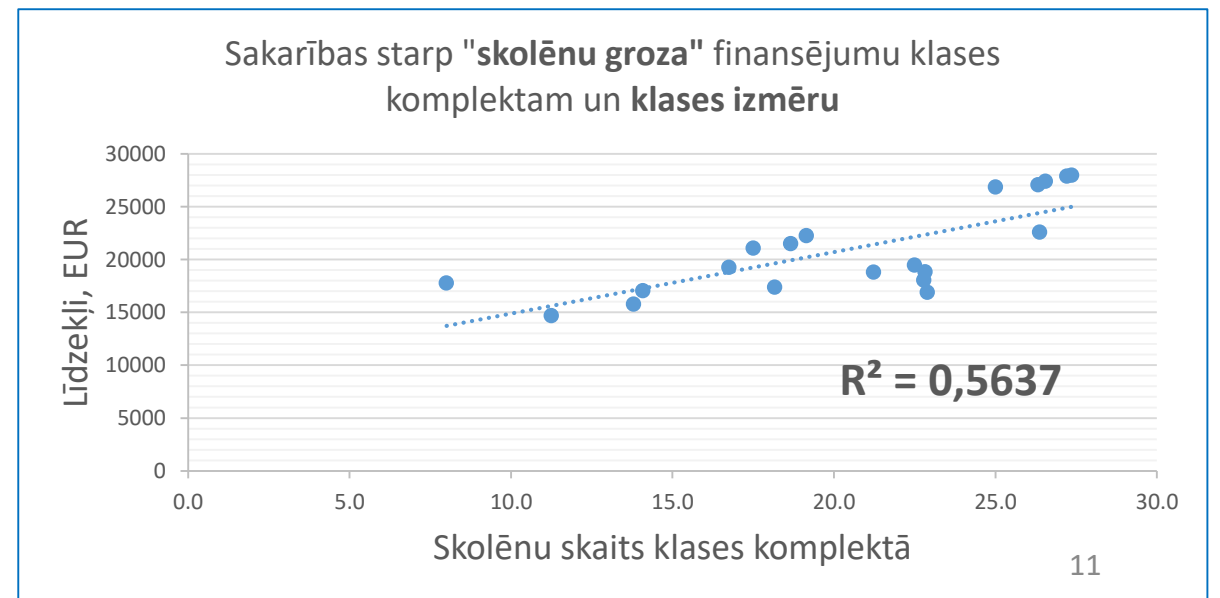
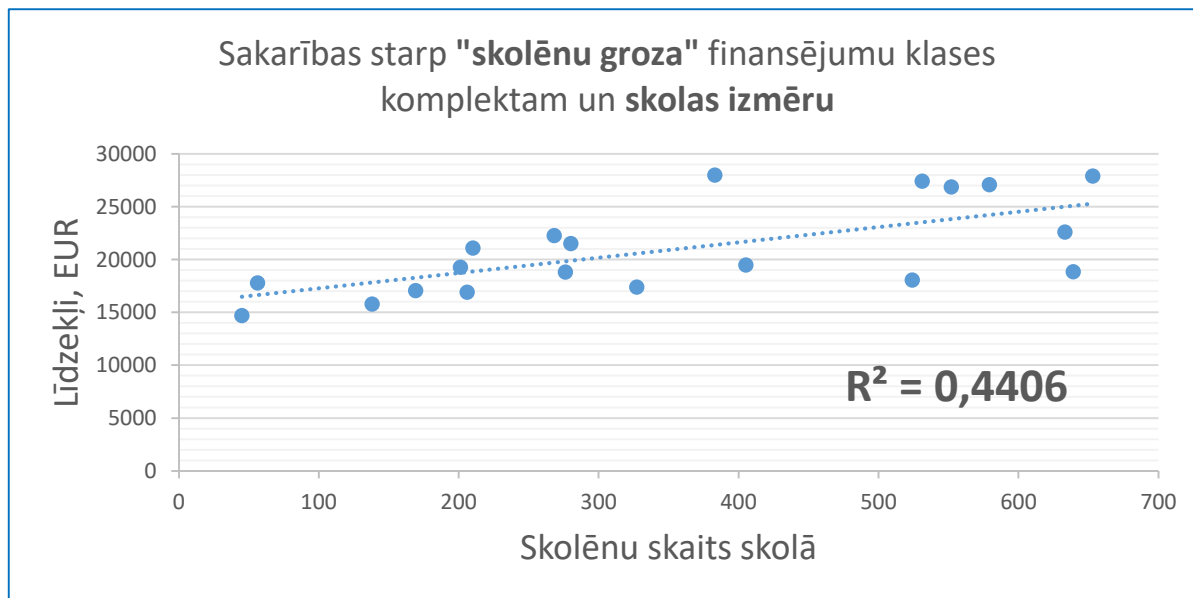
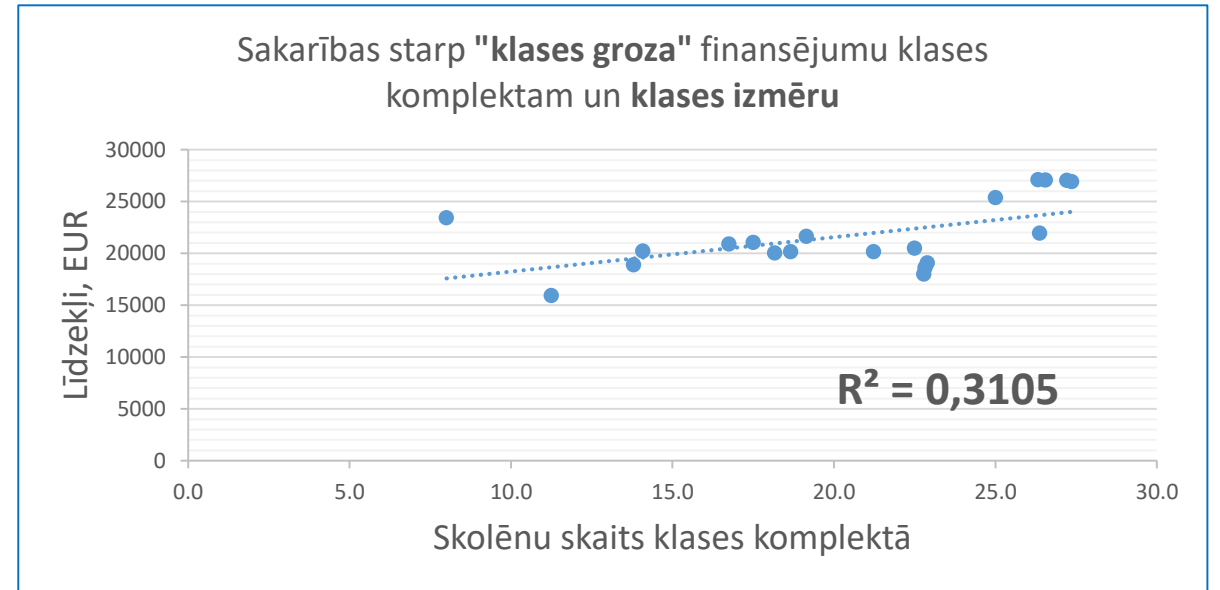
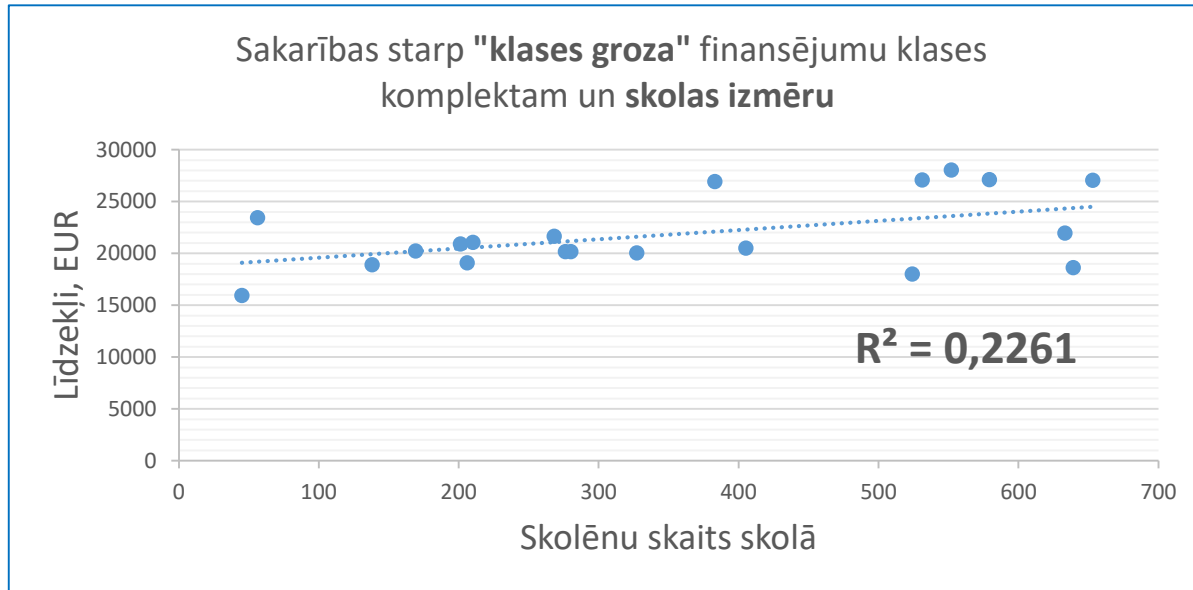
Izmaiņas finansējumā, salīdzinot «skolēnu grozu» un «klases grozu»,
kad samazinās skolēnu skaits
(«klases groza» metodika nodrošina *stabilāku* finansējumu)

Piezīme: veidots ar pieņēmumu, ka skolēnu skaits katru gadu samazinās par 5%

Līdzekļu sadalījums starp skolām un klašu komplektiem

(«klases grozs» nodrošina vienmērīgāku līdzekļu sadalījumu starp skolām un klašu komplektiem)

+ skolotāju atalgojuma reforma...

Goal function		$W^{tot} = 12n^{mokyti}W = 12 \frac{n^{mokyti}}{n^{moksli}} n^{moksli} (k \cdot W^{vidut}) = 12 \frac{50}{500} 500(1.5 \cdot 1) = 900$							
		GOAL	2017 m.		Additional need (mln. Eur)				
			total hrs.	tariff (Eur)	BRUTO	SODRA	TOTAL	+ (PM, NŠ)	7%
Average teachers salary (BRUTO, Eur)	W= 1047,5		818476,84	29	22,37	6,82	29,18	31,23	4 months
Salary found (BRUTO, mln. Eur)	W(tot)= 351,98		total mln. Eur	284,88	67,10	20,45	87,55	93,68	1 year
Teachers/students ratio	r= 12		nuo 2017-09-01		848	conditional position 21/30		0,00 mln. Eur/4 mon	
Number of students	n(mok)= 330000		I stage from 2018-09-01		957	0,92 of full position		17,00 mln. Eur/4 mon	
Ambition (compare LT)	k= 1,25		II stage from 2019-09-01		1044	1 full position (36 hrs.)		14,00 mln. Eur/4 mon	
Average salary in LT (BRUTO, Eur)	W(vid)= 838		total mln. Eur	350,83	65,95	20,10	86,05	92,08	1 Year
Number of full position	e(MOK)= 28000		189523,16	29	21,98	6,70	28,68	30,69	4 months
		SOLUTION	extra hrs.	tariff (Eur)	BRUTO	SODRA	TOTAL	+ kiti (PM, NŠ)	7%
			2019 m.		Additional need to full positions (mln. Eur)				

Reģionālie aspekti

Total class sets		16800		CB indicators													
Program (curriculum)				PRIMARY				LOWER SECONDARY						SECONDARY			
				1 grade	2 grade	3 grade	4 grade	5 grade	6 grade	7 grade	8 grade	9 grade	10 grade	11 grade	12 grade		
2640	1097	13063		1335	1366	1322	1243	1015	1032	1036	1063	987	1029	790	845		
Flow of students			min	9										15			
			max	24				30									
Size of class set	[9; 11)	Urban	176	12	11	11	14	9	10	18	15	33	43				
		Town	320	34	35	43	34	34	32	27	26	26	29				
		Rural	436	41	46	42	52	42	45	32	54	45	37				
	[12; 20)	Urban	2068	340	388	409	391	61	97	87	110	80	105				
		Town	777	67	85	86	85	67	73	82	91	63	78				
		Rural	586	69	65	65	68	50	52	62	64	43	48				
	[21; ...)	Urban	6563	719	686	631	572	698	669	671	645	636	636				
		Town	290	23	22	14	11	33	34	35	38	45	35				
		Rural	212	30	28	21	16	21	20	22	20	16	18				
	[15; ...)	Urban	1414													688	726
		Town	156													74	82
		Rural	65													28	37
Other	1097	small	312	5	6	9	3	8	8	10	7	8	15	110			
		middle	341	49	43	49	49	19	18	24	24	27	39			123	
		large	444	36	41	35	31	50	49	43	49	54	56				
Does not much the minimum conditions	2640	Urban	1369	70	134	113	87	114	70	103	94	117	178	119	170		
		Town	18	3	0	1	0	5	1	2	2	2	1	0	1		
		Rural	67	2	18	1	1	5	3	4	8	9	16	0	0		
		Other	1186	48	46	69	45	216	200	134	100	88	191	23	26		
Exeptions (50%)			1320	Total	319				531			301		170			

Mijedarbība

		Number of teachers			Need for funds
III ALTERNATIVE		13836	11999	9429	93,4
		39%	34%	27%	
		URBAN (5)	TOWN (55)	RURAL (47+48+1+1)	
Contact hrs.	556300	230347,3	192533,16	133419,74	
Total hrs.	788795	326858,56	275719,66	186216,77	
190405,01	full positions	10700	9500	7000	
	Contact hrs./w	21,53	20,26	19,00	
7,00	Total hrs./w	30,55	29,02	26,60	
In addition up to	36	5,45	6,98	9	
1 position/1month/Eur	29	158	202	273	
1 position/1 year	12	1897	2428	3270	
Total (mln. Eur)	BRUTO	20,30	23,07	22,89	
+ SODRA (mln. Eur)	30,48%	86,46			
Distribution of positions		39%	35%	26%	mln. Eur
Contact hrs./year		776	732	688	R=7,61
Total hrs./year		1512	1512	1512	1316,53
Size of class set		Large	Middle	Small	Eur

Investīcijas izglītībā

Klases groza modelis

Pedagoģiskie psihologa pakalpojumi
Eksaminācija
Interesešu izglītība

Skolu administrācija
Atbalsta funkcija

Pašvaldība
20 %

Mācību programmu ieviešanas izmaksas
«klases groza» modelim
Implementation of Curriculum Costs
(ICC – “**Class basket**”)

Skola
80 %

Mācību grāmatas u.c. līdzekļi
Strādājošo kvalifikācija
IKT

Kā tas strādā?

**«Klases groza»
galvenie principi**

Kā «klases groza» finansējums tiek rēķināts? (1)

"Klases groza" princips paredz, ka finansējums skolām tiek aprēķināts balstoties uz klases komplektu optimālu skaitu, kuru aprēķina pēc noteiktas formulas, ņemot vērā izglītojamo skaitu. Prognozētais vidējais skolēnu skaits klases komplektā palīdz identificēt, vai būs jāpiemēro mazas, vidējas vai lielas klases grozs.

APRĒĶINI

- Atbilstoši "klases groza" principam, finansējums skolām tiek aprēķināts balstoties uz **klases komplektu nosacīto skaitu**.

$$\text{klases komplektu nosacītais skaits} = \frac{\text{izglītojamo faktiskais skaits katrā klases līmenī skolā}}{\text{pamata klases lielums}}$$

(24 skolēni 1.–4. klasēs vai 30 skolēni 5.–12. klasēs)

Ja rezultāts ir decimālskaits, apaļošana uz augšu līdz veselam skaitlim.

Piemēram, ja $61/30=2,03$, tad klases komplektu nosacītais skaits ir 3; ja $60/30=2$, tad klases komplektu nosacītais skaits ir 2; ja $25/30=0,83$, tad klases komplektu nosacītais skaits ir 1

- Nosacītais vidējais izglītojamo skaits klases komplektā** palīdz identificēt, vai būs jāpiemēro **mazas, vidējas vai lielas klases grozs**

$$\text{nosacītais vidējais izglītojamo skaits klases komplektā} = \frac{\text{izglītojamo faktiskais skaits katrā klases līmenī}}{\text{klases komplektu nosacītais skaits}}$$

Mazas klases grozs tiek piemērots, ja nosacītais vidējais izglītojamo skaits klases komplektā ir 11 vai mazāk, **vidējas** – 12-20 izglītojamo, **lielas** – 21 un vairāk izglītojamo

Piemēram, $61/3 = 20$ iekrīt intervālā "12-20 izglītojamie", tad vidējas klases grozs tiek piemērots katram klases komplektam; $60/2=30$ iekrīt intervālā "21 un vairāk izglītojamo", tad lielas klases grozs tiek piemērots katram klases komplektam; $21/1=25$ iekrīt intervālā "21 un vairāk izglītojamo", tad lielas klases grozs tiek piemērots katram klases komplektam.

Kā «klases groza» finansējums tiek rēķināts? (2)

- **Klases groza lielums** (mazs, vidējs, liels) katrā klases līmenī ir atkarīgs no **mācību plāna stundām**, kuras jānodrošina noteikta izmēra klasēm (<11, 12-20 vai 21< izglītojamo). Šis stundu apjoms variē, tāpēc ka noteiktos mācību priekšmetos ir nepieciešams sadalīt klasi daļās. Klases groza aprēķins balstās uz konkrētu mācību priekšmetu vidējām stundām.
- Lai aprēķinātu **nosacīto skolotāju skaitu**, kas nepieciešami konkrētai klasei vienam skolas gadam, mācību plāna stundas tiek dalītas ar katra skolotāja amata vietas kontaktstundām.
- Lai aprēķinātu **klases groza apmēru**, nosacītais skolotāju skaits tiek reizināts ar skolotāja vidējo gada algu (koeficients R ir vidējais koeficients, kas ir noteikts Likumā par atlīdzību valsts sektorā strādājošiem un nodrošina skolotāju algu sadalījumu pēc to kvalifikācijas un darba stāža). Aprēķinos ir iekļauti nodokļi [bruto alga].
- Lai izvairītos no ļoti mazu klašu pastāvēšanas (kas vienlaikus būtu ļoti dārgi), ir noteikts **minimālais klases lielums**: 8 izglītojamie 1.-10.klasē un 12.izglītojamie 11.-12.klasē [Lietuvā vidusskolas ir divu klašu līmeņi]. Ja faktiskais izglītojamo skaits ir mazāks par minimālo klases lielumu, tad tikai daļa no klases groza tiek nodrošināta (Noteikumu 4.pielikums). Pārējo daļu jāgarantē skolas dibinātājam (piemēram, pašvaldībai no tās budžeta līdzekļiem).
- Visi rādītāji, kas nepieciešami klases groza aprēķinos, ir noteikti **normatīvajos aktos**. Izglītojamo skaits un viņu individuālās pazīmes (klase, mācību valoda, piederība etniskai minoritātei, speciālās vajadzības, u.c.) ir ņemtas no **Izglītības informācijas sistēmas**.
- **Izņēmumi** no vispārīgajiem nosacījumiem ir iekļauti Noteikumu 5.pielikumā (klases izglītojamiem ar speciālajām vajadzībām, pieaugušo klases, klases slimnīcās, māj mācība, u.c.).

Skolotāja alga ir atkarīga no kvalifikācijas un pedagoģiskā darba pieredzes

Skolotāju atalgojuma sistēma

Kvalifikācijas kategorija	Algas koeficients (izteikts oficiālās algas pamatsummā – 176 EUR)						
	Pedagoģiskā darba pieredze (gados)						
	līdz 2	sākot no 2 līdz 5	sākot no 5 līdz 10	sākot no 10 līdz 15	sākot no 15 līdz 20	sākot no 20 līdz 25	vairāk par 25
Skolotāji bez kvalifikācijas kategorijas	6,91	6,94	7,0	7,13	7,35	7,38	7,42
Skolotājs ar kvalifikācijas kategoriju	7,43	7,44	7,45	7,49	7,51	7,54	7,59
Vecākais skolotājs		7,6	7,63	7,67	7,97	8,01	8,05
Skolotājs metodologs			8,12	8,27	8,53	8,57	8,62
Skolotājs eksperts			9,24	9,39	9,63	9,67	9,71

Darba laika struktūra ir atkarīga no pieredzes

Skolotājs mācību gadā strādā **1512 stundas** (42 nedēļas), kur **maksimālais kontaktstundu skaits ir:**

- skolotājam ar pedagoģiskā darba pieredzi **līdz 2 gadiem – 756 stundas**
- skolotājam ar pedagoģiskā darba pieredzi **vairāk par 2 gadiem – 888 stundas**

PALDIES JUMS PAR UZMANĪBU

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTA
MINISTERIJA